

Datum
2014-02-21

Enheten för samhällsplanering
Carin Wanbo 08-785 5148
Cristina Björn 08-785 5180

Länsstyrelsens sammanfattande redogörelse för
kommunerna i Stockholms län – Del 2, Februari 2014

Statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet

Bakgrund

Enligt 3 kap 27 § plan- och bygglagen (PBL) (2010:900) ska kommunfullmäktige minst en gång under mandattiden pröva om översiktsplanen är aktuell i förhållande till de krav som ställs i PBL. Nytt sedan 2 maj 2011 är att Länsstyrelsen enligt 3 kap. 28 § PBL ska lämna en sammanfattande redogörelse till kommunen minst gång per mandatperiod. Den ska innehålla en redovisning av de statliga och mellan-kommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet och Länsstyrelsens synpunkter på hur dessa förhåller sig till översiktsplanen.

Länsstyrelsen har hittills i enlighet med den tidigare plan- och bygglagen tagit fram sammanfattande redogörelser när kommunerna har begärt det och redogörelserna har varit anpassade till förhållandena i respektive kommun.

Med anledning av lagändringen 2011 och utifrån tidigare erfarenhet har Länsstyrelsen tillsammans med Länsstyrelsen i Skåne inom ramen för ett av Boverkets pilotprojekt 2010- 2011 tagit fram ett förslag till hur en sammanfattande redogörelse enligt de nya bestämmelserna i PBL kan utformas och tas fram.

Länsstyrelsen arbetar numera efter en modell där den sammanfattande redogörelsen består av två delar:

- *Del 1.* Länsstyrelsens synpunkter på översiktsplanens aktualitet.
- *Del 2.* Länsstyrelsens redovisning av statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet.

Den första delen tas fram för varje kommun och är kommunspecifik medan den andra delen är generell och riktar sig till samtliga kommuner i länet.

Denna redogörelse utgör del 2 enligt modellen ovan och riktar sig till alla länets kommuner. Rapporten kommer sedan att ligga till grund för de kommunspecifika redogörelserna där Länsstyrelsen lämnar synpunkter på den enskilda kommunens översiktsplans aktualitet.

Datum
2014-02-21

Redogörelsens upplägg och avgränsning

Denna redogörelse innehåller en sammanställning av statliga och mellankommunal intressen som kan ha betydelse översiktplanernas aktualitet. Redogörelsen utgår främst från de frågor där Länsstyrelsen har ett särskilt bevakningsansvar enligt 3 kap. 16 § och 11 kap. PBL, nämligen frågor om riksintressen, miljö-kvalitetsnormer, områden för landsbyggdutveckling i strandnära lägen/strandskydd, mellankommunala samordning och bebyggelsens lämplighet i förhållande till hälsa och säkerhet samt risken för olyckor, översvämning eller erosion. Redovisning riktar sig till alla kommuner i länet. Varje kommun får göra en bedömning av vilka frågor som rör den egna kommunen.

De frågor som är nya sedan förra mandatperioden eller där finns nytt planeringsunderlag redovisas mer utförligt i redogörelsen. Övriga frågor redovisas mer kortfattat med hänvisning till var man kan finna mer information genom webbadresser till t.ex. statliga myndigheter.

Länsstyrelsen avser att uppdatera denna rapport i takt med att nya frågor blir aktuella och lagstiftningen ändras. Avsikten är att rapporten så småningom ska finnas tillgänglig på Länsstyrelsens webbplats. www.lansstyrelsen.se/stockholm

Aktuella frågor

Riksintressen enligt 3 kap. miljöbalken

Områden av riksintressen ingår i miljöbalkens (MB) grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vatten områden. Av översiktsplan ska enligt 3 kap. 5 § PBL framgå hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksintressena. Ansvariga myndigheter för att peka ut områden av riksintressen framgår av förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vatten m.m.

Yrkesfiske (3 kap 5 § miljöbalken)

Områden som är av riksintresse för yrkesfisket ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra näringens bedrivande.

Ansvarig myndighet för utpekande av riksintressen för yrkesfisket är Hav- och vattenmyndigheten. Tidigare var Fiskeriverket ansvarig myndighet för yrkesfisket. Av Fiskeriverkets beslut från 2006-02-28, framgår vilka områden som verket bedömde vara av riksintressen. Se Fiskeriverkets rapport 2006:1 "Områden av riksintresse för fisket". Rapporten finns på havs- och vattenmyndighetens webbplats www.havochvatten.se /sök på yrkesfiske och riksintressen. Detta beslut gäller fortfarande. Ingen översyn av riksintressena är annonserad.

Svenskt fiske har sedan riksintresseområdena pekades ut på 1990-talet genomgått stora förändringar. Bättre fångstuppgifter har lett till bättre analyser av vilka områden som är viktiga för fisket. Även tidigare kriterier för utpekandet av

Datum
2014-02-21

riksintressen har reviderats. I Stockholms län finns flera havsområden längs kusten och skärgården och i Mälaren har de viktigaste lek- och rekryteringsområdena för fisket pekats ut som riksintresseområden. Nynäshamn och Torö är utpekade som fiskehamnar av riksintresse.

Naturvård, kulturmiljövård och friluftsliv (3 kap. 6 §)

Områden som är av riksintresse för naturvården, kulturmiljövården och friluftslivet ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- och kulturmiljön.

Naturvårdsverket samt Havsvattenmyndigheten är ansvariga myndigheter inom sina ansvarsområden för att peka ut områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv. www.naturvardsverket.se

Naturvård

Naturvårdsverket fattade beslut om områden av riksintressen för naturvård den 7 februari 2000. Stockholms län finns 53 områden av riksintresse för naturvård, med en sammanlagd areal av drygt 486 000 hektar. Största delen utgörs av Stockholms skärgård.

Beskrivningarna av naturvårdens riksintressen redovisas i Länsstyrelsens rapport 2001:15 "Områden av Riksintresse Naturvård och Friluftsliv" och på Länsstyrelsens webbsida <http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/samhallsplanering-och-kulturmiljo/planfragor/riksintressen/naturvard-friluftsliv/Pages/default.aspx>. I spalten till vänster finns en länk till områdesbeskrivningar för varje riksintresseområde.

Friluftsliv

Naturvårdsverket fattade beslut om områden av riksintressen för friluftslivet den 19 januari 1988. Stockholms län finns 9 områden av riksintresse för friluftsliv, med en sammanlagd areal av knappt 485 000 hektar. Största delen utgörs av Stockholms skärgård.

Beskrivningarna av naturvårdens riksintressen redovisas i Länsstyrelsens rapport 2001:15 "Områden av Riksintresse Naturvård och Friluftsliv". och på Länsstyrelsens webbsida <http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/samhallsplanering-och-kulturmiljo/planfragor/riksintressen/naturvard-friluftsliv/Pages/default.aspx>. I spalten till vänster finns en länk till områdesbeskrivningar för varje riksintresseområde

Länsstyrelsen har i uppdrag av regeringen att se över vilka områden i länet som är lämpliga att skyddas som riksintressen för friluftslivet. Uppdraget ska redovisas senast den 28 februari 2014 till Naturvårdsverket som sedan beslutar om områdena tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten.

Datum
2014-02-21

Vid urvalet av föreslagna områden har Länsstyrelsen utgått från Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens riktlinjer. En utgångspunkt har varit att områdena ska ha så stora friluftsvärden att de är attraktiva för såväl svenska som utländska besökare. Den andra utgångspunkten har varit att områdena är viktiga för många människors friluftsliv och kan nyttjas ofta och mycket. De tre storstadslänen ska särskilt beakta behovet av områden för tätortsnära natur.

Översynen görs i samarbete med länets kommuner. Under våren 2013 har möten med kommunerna hållits för att diskutera översynen. I det förslag som Länsstyrelsen skickade ut på remiss föreslås att tre nya områden i Stockholms län pekats ut som riksintressen för friluftslivet. För de nio befintliga områdena föreslår Länsstyrelsen att gränserna ändras.

Det remitterade förslaget med översiktskarta och kartor för de olika områdena finns att ladda ner från Länsstyrelsens webbplats <http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/nyheter/2013/Pages/forslag-till-nya-omraden-av-riksintresse-for-friluftslivet.aspx>.

Kulturmiljövård

Riksantikvarieämbetet är ansvarig myndighet för kulturmiljövård. www.raa.se

Riksantikvarieämbetet fattade beslut om områden av riksintresse för kulturmiljövård den 5 november 1987 och den 18 augusti 1997 fattades beslut om reviderade värdetexter. Värdetexter för kulturmiljövårdens riksintressen finns på Riksantikvarieämbetets webbplats. http://www.raa.se/wp-content/uploads/2013/09/AB_riksintressen.pdf

I Stockholms län finns 131 områden av riksintresse för kulturmiljövård. De innefattar en mängd miljöer som representerar olika aktiviteter och historiska epoker. Hela Stockholms innerstad utgör ett samlat riksintresse i egenskap av politiskt, administrativt och kulturellt centrum sedan medeltiden. Ett 30-tal av de riksintressanta kulturmiljöerna består av slotts- och herrgårdsmiljöer ofta med kontinuerligt brukande av marken sedan forntiden. Även mer sentida företeelser som industrier, egnahems- och sommarstugeområden finns representerad. Se vidare Länsstyrelsens webbplats www.lansstyrelsen.se samhällplanering och kulturmiljö/ planfrågor/riksintressen/kulturmiljövård

I Stockholms län har det inte skett någon allmän översyn av områden av riksintresse för kulturmiljövård. Några kommuner har tagit fram nytt planeringsunderlag/planer som beskriver värdefulla och riksintressanta kulturmiljöer. För riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården har Länsstyrelsen i samarbete med Stockholms stadsmuseum tagit fram ett kunskapsunderlag med titeln *Alla tiders Stockholm* som kommer att publiceras under 2014. För länets övriga riksintressen planeras en översyn av ett antal riksintresseområden.

Datum
2014-02-21

Länsstyrelsen har inom ramen för det fleråriga nationella projektet "Kulturmiljöer vid vatten" inventerat kulturhistoriskt värdefulla miljöer. Länsstyrelsen i Stockholm har dessutom utfört fördjupade inventeringar av dammar och bebyggelse vid dammar. Materialet kommer att göras tillgängligt i digitala kartskikt under 2014 utom byggnadsinventeringen som utgörs av en skriftlig rapport.

Reviderad kulturmiljölag

En reviderad kulturmiljölag(1988:950) trädde i kraft den 1 januari 2014, vilken utgör en översyn av den tidigare kulturminneslagen. En av den nya lagens viktigaste förändringar gäller fornlämningar. I lagen införs en tidsgräns som begränsar det allmänna skyddet av fornlämningar. En lämning som kan antas ha tillkommit år 1850 eller senare omfattas inte av det allmänna skyddet av fornlämningar. Länsstyrelsen ges samtidigt en ny möjlighet att fornlämningsförklara lämningar som uppfyller lagens rekvisit och är yngre än 1850.

Riksantikvarieämbetet har tagit fram en vägledning om "Kulturmiljövårdens riksintressen enligt 3 kap 6 § MB" som nyligen skickats på remiss. Projektet syftar till att bidra till en mer ändamålsenlig tillämpning av kulturmiljövårdens riksintressen och en ökad samsyn mellan de aktörer som berörs av frågan. Vägledningen har tagits fram i dialog med länsstyrelserna. Remisstiden pågår till den 3 mars 2014. Vägledningen kommer att ligga till grund för utbildningar och seminarier under 2014.

Kommunikationer (3 kap. 8 §)

Områden som är av riksintresse för anläggningar för kommunikationer ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten och utnyttjandet av anläggningarna.

Trafikverket är ansvarig myndighet för kommunikationer www.trafikverket.se

Trafikverket ser regelbundet över sitt beslut om vilka anläggningar verket bedömer vara av riksintresse för kommunikationer. Trafikverkets senaste beslut är från den 13 februari 2013. Trafikverkets beslut om riksintressen finns att tillgå på Trafikverkets webbplats www.trafikverket.se/riksintressen.

Trafikverket avser starta en större översyn, vilken beräknas vara slutförd under 2014. Översynen kan följas på Trafikverkets webbplats.

Vägar

I Stockholms län är merparten av det statliga befintliga vägnätet av riksintresse. Riksintresset omfattar även nya anspråk på mark- och vattenområden för framtida vägförbindelser, även vägar som är under planering och där utbyggnad pågår.

Järnvägar

I Stockholms län är hela det statliga järnvägnätet med stationer, spårområden och godsterminaler av riksintresse. Riksintresset omfattar även Värtabanan, Roslagsbanan och Saltsjöbanan. Flera planerade nya anläggningar och ombyggnader i järnvägsnätet ingår i riksintresset, såsom Citybanan och flera spår på Mälärbanan.

Datum
2014-02-21

Luftfart

I Stockholms län finns två flygplatser som är av riksintresse för luftfarten. Det är Stockholm-Arlanda och Stockholm-Bromma.

Planeringsunderlag:

För närvarande på arbete med beskrivning och precisering av riksintresset Bromma flygplats.

Sjöfart

I Stockholms län finns fyra större allmänna hamnar, vilka är av riksintresse för sjöfart enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Det är Stockholms hamn, Södertälje hamn, Kapellskär och Nynäshamns hamn. För närvarande pågår provningen av en ny stor hamn vid Norvik i Nynäshamn. I länet finns ett flertal farleder, av vilka flera är av riksintresse för sjöfart enligt 3 kap. 8 § miljöbalken.

Aktuellt planeringsunderlag:

Riksintresset Stockholms hamn, Länsstyrelsens rapport 2007:16.

Riksintresset Södertälje hamn, Länsstyrelsens rapport 2005:17.

Energidistribution (3 kap. 8 § MB)

Områden som är av riksintresse för anläggningar energidistribution ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten och utnyttjandet av anläggningarna.
--

Statens Energimyndighet är ansvarig för att peka ut områden av riksintresse för energidistribution. www.energimyndigheten.se

Kraftledningsnätet i Stockholmsregionen består av stamnät, regionnät och lokalnät. Stamnätet är uppbyggt av ledningar och stationer för 400 kV och 220 kV och det förvaltas av Svenska Kraftnät. Länsstyrelsen har i olika sammanhang påtalat att Länsstyrelsen gör bedömningen att stamnätet för elförsörjning med 400 kV och 220 kV ledningar/kablar inkl. transformatorstationer är av riksintresse enligt 3 kap. 8 § miljöbalken. Länsstyrelsen har framfört att Energimyndigheten bör peka ut stamnätet för elförsörjning som riksintresse för energidistributionen.

Svenska Kraftnät har på regeringens uppdrag utrett utformningen av det framtida kraftledningsnätet 70-400 kV i Stockholmsregionen. Målet är att utforma ett förslag till ett framtida stam- och regionnät som långsiktigt säkrar regionens elförsörjning. Utredningen ska beakta driftsäkerhetskrav, teknisk utveckling, miljöaspekter och regionens förväntade utveckling. Arbetet har bedrivits i samarbete med länsstyrelsen berörda kommuner, interkommunala samarbetsorgan samt regionnätsägarna Vattenfall Eldistribution AB och Fortum. Utredningen har namnet "Stockholms ström". På webbplatsen www.stockholmsstrom.net beskrivs vad som planeras att genomföra i respektive kommun. Projektet Stockholms Ström omfattar ett femtiotal delprojekt och planeras att pågå i tio år, så enskilda delprojekt kan komma att förändras. Först när CityLink är byggd kan flertalet av de gamla luftledningarna som ingår i projektet rivas.

Datum
2014-02-21

Vattenförsörjning (3 kap. 8 § MB)

Områden som är av riksintresse för anläggningar för vattenförsörjning ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten och utnyttjandet av anläggningarna.

Havs och vattenmyndigheten är ansvarig för att peka ut områden av riksintresse för vattenförsörjning. www.havochvatten.se

Det finns ännu inga utpekade områden som är av riksintresse för vattenförsörjning i Stockholms län

Länsstyrelsen har fått i uppdrag av Havs- och vattenmyndigheten att lämna ett regionalt underlag rörande områden med anläggningar av riksintresse för vattenförsörjning med tillhörande influensområden. Under våren 2013 har SWECO, på uppdrag av Länsstyrelsen, utarbetat en underlagsrapport i samarbete med Norrvatten, Stockholm Vatten och Telge Nät, vilka är huvudmän och ansvariga för de föreslagna anläggningarna för vattenförsörjning. Berörda kommuner har getts möjlighet att lämna synpunkter på underlagsrapporten. Det regionala underlaget har därefter bearbetats och rapporten "Förslag på riksintressen för vattenförsörjning i Stockholms län" daterat 2013-12-16 har skickats in till Havs- och vattenmyndigheten. Rapporten finns att ladda ner från Länsstyrelsens webbplats. <http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/miljo-och-klimat/Pages/default.aspx>

Arbetet har inriktats mot de största och viktigaste huvud- och reservvattentäkterna i länet och följande riksintressen för vattenförsörjning föreslås:

- Görvälnverket berör Järfälla kommun
- Norrvattens reservvattentäkter i Stockholmsåsen, Sollentuna, Upplands Väsby, Sigtuna, Solna kommuner
- Lovöverket, Ekerö kommun
- Norsborgsverket och Bornsjön, Botkyrka, Salem och Södertälje kommuner
- Djupdalsverket Södertälje kommun

Under våren 2014 kommer ett nationellt förslag över riksintressen för vattenförsörjningen att tas fram och remitteras till berörda myndigheter. Slutligen beslutar Havs- och vattenmyndigheten om vilka områden som bedöms vara av riksintresse för vattenförsörjningen. Länsstyrelsen återkommer till berörda kommuner när Havs- och vattenmyndigheten fattat beslut om riksintressen för vattenförsörjning.

Totalförsvaret (3 kap. 9 § MB)

Områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten och utnyttjandet av anläggningarna.

Enligt 3 kap 10 § MB, ska försvarsintresset ges företräde vid avvägning mellan flera riksintressen, då områden eller del av områden behövs för en anläggning för totalförsvaret.

Datum
2014-02-21

Försvarsmakten är ansvarig myndighet för att peka ut områden av riksintresse för totalförsvaret. www.forsvarsmakten.se

Försvarsmakten fattade den 17 februari 2010 beslut om områden av riksintresse för totalförsvarets militära del. Den 16 september 2013 fattade Försvarsmakten ett kompletterande beslut som omfattar en PDF-katalog med nya kartor och värdebeskrivningar för de olika riksintresseområdena. Beslutet innebar inte några nya riksintresseområden i förhållande till beslutet från 2010.

Områden av riksintresset för totalförsvaret såsom övnings- och skjutfält och flygflottiljer kan redovisas öppet. Andra områden kan av sekretessskäl inte redovisas öppet. Dessa har oftast koppling till spanings-, kommunikations- och underrättelsesystem.

Försvarets riksintresseområden omfattar i Stockholms län övnings- och skjutfält och även sjöövningsområden i havet samt en väderradarstation vid Arlanda. På de nya kartorna från 16 september 2013 redovisas riksintresseområdena med influensområden. Den militära verksamhet som pågår inom de olika riksintresseområdena medför i de flesta fall en omgivningspåverkan, vilken ska beaktas vid planläggning och tillståndsprövning. Generellt utgör influensområden det område inom vilket omgivningspåverkan i form av buller kan anses som störande enligt gällande riktvärden. Ibland är också säkerhetsaspekten dimensionerande. Influensområdena baserar sig på de miljötillstånd som Försvarsmakten innehar för att bedriva sin verksamhet. För de områden som benämns som "Övriga" områden, framgår endast gränsen för influensområdet. Även dessa områden är klassade som riksintressen för totalförsvarets militära del, men en exakt kartering av den anläggning/de anläggningar som ingår i området kan inte redovisas av sekretessskäl. För riksintresseområdena finns även en beskrivning av den militära verksamheten inom området. Kommuner i Stockholms län berörs i några fall även av influensområden kring försvarets riksintressen i angränsande län.

De på kartor redovisade riksintresseområdena (3 kap. 9 § MB andra stycket) med influensområden ska redovisas i kommunernas översiktsplaner. Detta gäller såväl de namngivna, som de "övriga" områdena.

Vissa tekniska anläggningar och dess funktion är utpekade som riksintresse för totalförsvaret. Dessa kan inte redovisas på kartor i översiktsplanen, med hänsyn till sekretess. Det rör till exempel radar- och radiolänksystem. I PDF-katalogen finns värdebeskrivningar även för de riksintressen som omfattas av sekretess. Höga objekt riskerar att störa dessa funktioner och samråd ska därför ske med Försvarsmakten generellt inom hela landet i ärenden som avser byggnader och andra objekt högre än 20 meter över mark belägna utanför sammanhållen bebyggelse och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse. Försvarsmakten ska kontaktas i tidiga skeden i sådana plan- och byggärenden, vilket bör framgå av översiktsplan eller i till översiktsplan knutet planeringsunderlag.

Datum
2014-02-21

Försvarsmaktens beslut från den 16 september 2013 med nya kartor och värdebeskrivningar finns att ladda ner från Försvarsmaktens webbplats. www.forsvarsmakten.se och sen "Klicka på Om Myndigheten > Samhällsplanering > Riksintressen". Överst i spalten "Relaterade dokument" finns en PDF-katalog över riksintresseområdena i Stockholms län. GIS-underlag för respektive riksintresseområde fås via Länsstyrelsens GIS-samordnare.

Riksintressen enligt 4 kap. miljöbalken

I 4 kap. miljöbalken återfinns särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten för vissa områden i landet. Områdena är utpekade direkt i lagtexten.

I Stockholms län handlar det om följande områden

- Kustområdet och skärgården
- Mälaren med öar och strandområden
- Nationalstadsparken Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården
- Länets Natura 2000-områden.

4 kap.

1 § De områden som anges i 2-8 §§ är, med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i områdena, i sin helhet av riksintresse. Exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön får komma till stånd endast om

1. det inte möter något hinder enligt 2-8 §§ och
 2. det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden.
- Bestämmelserna i första stycket 2 och i 2-6 §§ utgör inte hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet eller för utförandet av anläggningar som behövs för totalförsvaret. Om det finns särskilda skäl utgör bestämmelserna inte heller hinder för anläggningar för utvinning av sådana fyndigheter av ämnen eller material som avses i 3 kap. 7 § andra stycket.

2 § Inom följande områden skall turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön: Kustområdena och skärgårdarna i Södermanland och Uppland från Oxelösund till Herräng och Singö, Mälaren med öar och strandområden,

4 § Inom kustområdena och skärgårdarna från Arkösund till Forsmark, får fritidsbebyggelse komma till stånd endast i form av kompletteringar till befintlig bebyggelse. Om det finns särskilda skäl får dock annan fritidsbebyggelse komma till stånd, företrädesvis sådan som tillgodoser det rörliga friluftslivets behov eller avser enkla fritidshus i närheten av de stora tätortsregionerna.

Det bör uppmärksammas att de värden som ingår i ett riksintresse som omfattas av 4 kap. MB alltid har företräde framför ett riksintresse som är utpekat enligt 3 kap. MB. Den bestämmelse som finns i 3 kap. 10 § för lämplighetsbedömning i situationer då ett område är av riksintresse för flera oförenliga ändamål avser inte riksintresseområde som omfattas av 4 kap.

Datum
2014-02-21

Kustområdet och skärgården (4 kap. 1, 2 och 4 §§ MB)

Länets kustområden och skärgård ingår i det större området från Arkösund och Oxelösund i söder till Singö, Öregrund och Forsmark i norr som i sin helhet utgör riksintresse. Det handlar om ett av de mest värdefulla landskapen i landet med särskilt stora natur- och kulturvärden och med betydelse för friluftsliv och turism – i olika sammanhang omnämns dessa landskap såsom nationallandskap.

Områdets avgränsning bör redovisas i översiktsplanen.

Mälaren med öar och strandområden, (4 kap. 1 och 2 §§ MB)

Mälaren med öar och strandområden är i sin helhet av riksintresse. Det handlar om ett av de mest värdefulla landskapen i landet med särskilt stora natur- och kulturvärden och betydelse för friluftsliv och turism – i olika sammanhang omnämns dessa landskap såsom nationallandskap.

Områdets avgränsning bör redovisas i översiktsplanen.

Natura 2000 (4 kap. 1 o 8 § MB)

8 § En användning av mark och vatten som kan påverka ett naturområde som har förtecknats enligt 7 kap. 27 § första stycket 1 eller 2 och som omfattar verksamheter eller åtgärder som kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a § får komma till stånd endast om sådant tillstånd har lämnats. Lag (2001:437).

Se även 7 kap. 27-29§§MB.

Natura 2000 är EU:s nätverk av värdefulla naturområden. Syftet är att värna om naturtyper och arter som EU-länderna har kommit överens om är av gemensamt intresse. I Stockholms län finns 235 Natura 2000-områden. Alla områden finns på Naturvårdsverkets webbplats <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning-amnesvis/Natura-2000/>

Många av länets Natura 2000-områden är också skyddade som naturreservat. Till varje Natura 2000-område tas en bevarandeplan fram, som bland annat beskriver områdets värden. Länsstyrelserna har 2009-2011 haft ett regeringsuppdrag om att granska och kvalitetssäkra landets Natura 2000-områden. Läs mer om bevarandeplaner och kvalitetssäkringen på Länsstyrelsens webbplats <http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/djur-och-natur/skyddad-natur/natura-2000/Pages/default.aspx>

Natura 2000-områden har ett särskilt starkt lagskydd, vilket lämpligen bör framgå av översiktsplanen. Områdena är av riksintresse enligt 4 kap. 1 och 8 §§. Vidare omfattas Natura 2000-områdena av bestämmelserna i 7 kap. 27, 28 och 28a §§ miljöbalken. Tillstånd krävs för att bedriva verksamhet och vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett sådant område. Detta gäller oavsett om åtgärden eller verksamheten görs inne i eller utanför ett Natura 2000-område. Tillstånd får inte ges till verksamheter och åtgärder som kan skada den livsmiljö eller medföra störningar för den art som avses skyddas. Länsstyrelsen är

Datum
2014-02-21

prövningsmyndighet. Redan tidigt i planeringen ska bedömningar göras av vad den planerade markanvändningen, i och utanför ett Natura 2000-område, kan komma att innebära för värdena i områdena. I översiktsplanen ska därför Natura 2000-områdena redovisas och det bör framgå hur den planerade framtida markanvändningen kan komma att påverka naturvärdena.

Miljö kvalitetsnormer (MKN)

Miljö kvalitetsnormerna återfinns i miljöbalkens femte kapitel med tillhörande förordningar. Av översiktsplanen ska enligt 3 kap. 5 § PBL 2010:900 framgå hur kommunen avser att följa gällande miljö kvalitetsnormer. Det ska framgå om det finns risk att för att överskrida miljö kvalitetsnormerna eller inte.

Miljö kvalitetsnormer (MKN) är ett juridiskt bindande styrmedel som infördes med miljöbalken 1999 för att komma till rätta med miljö påverkan från diffusa utsläppskällor som till exempel trafik.

MKN för luft

Miljö kvalitetsnormer med krav på kvalitet i utomhusluft omfattar kvävedioxider, kväveoxider, svaveldioxid, kolmonoxid, ozon, bensen, partiklar (PM10 och PM2,5), bens(a)-pyren, arsenik, kadmium, nickel, bly. Normerna för kvävedioxid och partiklar har visat sig svårast att klara i länet.

Länsstyrelsen fastställde i december 2012 åtgärdsprogram för luftkvalitet för kvävedioxid och partiklar PM10. Programmet finns redovisat i rapport 2012:34 *Åtgärdsprogram för kvävedioxid och partiklar i Stockholms län*, tillgängligt på <http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2012/rapport-2012-34.pdf> Rapporten redovisar ett aktuellt kunskapsunderlag om förhållanden i länet med generella förslag till åtgärder och mer preciserade för den inre stadsbygden. Med utgångspunkt i rapportens frågeställningar bör översiktsplanen redovisa kommunens ställningstagande till i vilken utsträckning den närmare planeringen enligt PBL för bebyggelseutveckling kan medverka till att MKN för luft inte följs.

I rapporten "Miljö kvalitetsnormer om luft i planering och rättstillämpning" redovisas på ett samlat sätt situationer där luftkvalitetsfrågor och MKN för luft särskilt bör uppmärksammas vid planläggning (sid. 20). Rapporten ger även exempel på hur MKN kan hanteras i översiktsplanen (sid. 43). Rapporten finns tillgänglig på <http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2013/MKN-luft-tillampning-huvudrapport-KLAR-web.pdf>

År 2013 har varit "Luftens år" inom EU. Under året har ett antal aktiviteter genomförts för att uppmärksamma luftvårdsfrågor och en omfattande översyn av luftvårdspolitikerna har avslutats. Inga större förändringar gällande miljö kvalitetsnormer har ändrats utan fokus ligger på att säkerställa efterlevnad av befintlig lagstiftning till 2020 (dvs. uppfyllandet av gräns- och målvärden) inför en revidering av direktiven vid nästa översynstillfälle (om ca 5-7 år).

Datum
2014-02-21

En ny rapport "*Luftkvaliteten i Sverige fram till 2030*" med framtidsprognoser har tagits fram av SMHI. Beräkningarna indikerar att halterna av kvävedioxid och långdistanstransporterade luftföroreningar kommer att minska betydligt till 2030. Vad gäller partiklar (PM10) förväntas dock relativt små haltförändringar i tätorterna. Detta innebär att kraftfulla ytterligare åtgärder behöver vidtas om Sverige ska uppfylla preciseringen för PM10 i miljökvalitetsmålet för Frisk Luft. Utan vidtagandet av ytterligare åtgärder kan det även finnas risk för fortsatt överskridande av miljökvalitetsnormen för PM10. Rapporten finns tillgänglig på http://www.smhi.se/polopoly_fs/1.34572!Meteorologi_155.pdf

MKN för vatten

Vattendelegationen har den 16 december 2009 antagit förvaltningsplan, miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram för s.k. vattenförekomster inom Norra Östersjöns vattendistrikt. Det innebär att det för de större sjöarna, vattendragen, kustvattnet och grundvattnet för första gången har fastställts kvalitetskrav för vattenmiljöerna, dvs. miljökvalitetsnormer. Syftet med normerna är att uppnå God status i alla vattenförekomster senast den 22 december 2015. Andra kvalitetskrav har fastställts där det finns särskilda skäl. Åtgärdsprogrammets syfte är att se till att de miljökvalitetsnormer som har föreskrivits för distriktets vattenförekomster uppfylls. Av åtgärdsprogrammet framgår det vilka åtgärder som behöver vidtas, samt tidpunkt och myndighet/kommun som är ansvarig för respektive åtgärd. Myndigheter och kommuner ska alltså genomföra nödvändiga åtgärder för att uppnå miljökvalitetsnormerna.

Miljökvalitetsnormerna finns publicerade i Stockholms läns författningssamling (01FS 2010:65). Vattenmyndighetens beslut om miljökvalitetsnormer m.m. finns tillgängligt på myndighetens webbplats www.vattenmyndigheterna.se Uppgifter om enskilda vattenförekomster finns i databasen VISS. Dessa uppgifter finns tillgängliga på vattenförvaltningens hemsida www.viss.lansstyrelsen.se.

På Länsstyrelsens hemsida presenteras regelbundet rapporeter som behandlar miljöstatus i länets sjöar, vattendrag, kust- och grundvatten. Se hemsida: <http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/miljo-och-klimat/tillstandet-i-miljon/Pages/default.aspx>

Länsstyrelsen vill uppmärksamma kommunerna på att det med jämna mellanrum görs nya statusklassningar på vattenförekomsterna. En sådan har nyligen gjorts i november 2013 och finns tillgänglig på vattenförvaltningens hemsida www.viss.lansstyrelsen.se. Denna statusklassning är ännu preliminär men kommer att fastställas av Vattendelegationen vid nästa beslutstillfälle (2015).

Vattenmyndigheten kommer även år 2015 kommer att fastställa nya vattenförekomster med tillhörande miljökvalitetsnormer i vattendistriktet. I det fortsatta planeringsarbetet inom kommunerna bör hänsyn tas till detta.

Datum
2014-02-21

Alla ytvattenförekomster har bedömts med avseende på ekologisk och kemisk status och alla grundvattenförekomster med kemisk och kvantitativ status. Dessa uppgifter utgör underlag för planering och för tillståndsprovning enligt plan- och bygglagen.

Översiktsplanen bör ta utgångspunkt i åtgärdsprogrammet och redovisa hur miljö kvalitetsnormerna för vattenförekomsterna ska följas med närmare vägledning för bland annat detaljplanering. Om efterföljande planläggning bedöms kunna påverka vattenförekomster i en annan kommun bör även detta behandlas i planen. Avrinningsområdena bör redovisas i översiktsplanen och gärna i sin helhet för att åskådliggöra behovet av mellankommunal samverkan.

Länsstyrelsen har, tillsammans med Stockholms stad och Upplands Väsby kommun, i en rapport gett närmare vägledning: *Miljö kvalitetsnormer för vatten – En vägledning för fysisk planering i Stockholms län, maj 2011*. Rapporten finns tillgänglig på <http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2011/miljokvalitetsnormer-for-vatten.pdf>

En allmän vägledning för hur miljö kvalitetsnormerna för vatten kan hanteras i översiktsplaneringen har publicerats 2011 av Länsstyrelsen i Jönköpings län som resultat av ett projektsamarbete mellan länsstyrelserna i Jönköpings, Värmlands och Östergötlands län. Rapporten *Miljö kvalitetsnormer för vatten och översiktsplanering* finns tillgänglig på webbplatsen www.lansstyrelsen.se/jonkoping/Sv/publikationer/ovriga-publikationer/Pages/miljokvalitetsnormerna-for-vatten-och-oversiktsplanering.aspx?keyword=Vatten+i+planeringen

Fisk- och musselvattendirektivet

Miljö kvalitetsnormer för fisk- och musselvatten har fastställts enligt Fisk- och Musselvattendirektivet. Direktivet är implementerat i svensk lag genom förordningen om Fisk- och musselvatten (SFS 2001:554). Mälaren är det enda område i Stockholms län som omfattas av normerna (NFS 2002:6). Miljö kvalitetsnormerna ska iakttas till exempel vid åtgärder som kan orsaka grumling, ändring av temperatur, ökning av näringsämnen (fosfor, nitrit, ammonium/ammoniak) och syrehalt i vattnet m.m.

Strandskydd

De nya strandskyddsbestämmelserna vilka trädde i kraft den 1 juli 2009 finns i miljöbalkens 7 kapitel 13-18 §§. Ändringarna innebär bland annat följande:

- Vad som är särskilda skäl har preciserats i lagstiftningen, se miljöbalkens 7 kapitel 18c §.
- Miljöbalkens och plan- och bygglagens bestämmelser har samordnats då detaljplaner tas fram inom strandskyddsområde. Kommunen kan genom bestämmelse i detaljplanen upphäva strandskyddet. Som en följd av detta har länsstyrelsens ansvar enligt 11 kap. PBL (2010:900) utökats till att även överpröva antagande av detaljplan om strandskyddet upphävs i strid med gällande bestämmelser.

Datum
2014-02-21

- enligt 7 kap. 18 e § har kommunerna möjlighet att i översiktsplanen peka ut landsbygdsutvecklingsområden i strandnära lägen så kallade LIS-områden. Bestämmelserna får inte tillämpas i kust- och skärgårdsområdet i Stockholms län och med viss begränsning vid Mälarens strandområden.
- av Länsstyrelsens granskningsyttrande ska enligt 3 kap. 16 § PBL framgå om redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken.

Översyn av det utvidgade strandskyddet

Som en följd av de nya strandskyddsbestämmelserna pågår en översyn av det utvidgade strandskyddet i länet. Nya beslut ska fattas för de områden som ska omfattas av utvidgat strandskydd. Översynen görs för att skälen för dagens utvidgade strandskyddsområden inte alltid är klargjorda och för att få en bättre anpassning till strandskyddets båda syften. Länsstyrelsen fattar löpande nya kommunvisa beslut om utvidgat strandskydd och ska vara klar senast den 31 december 2014.

Länsstyrelsen bedriver arbetet med översynen i nära dialog med länets kommuner. Länsstyrelsen har delat in kommunerna i grupper inför arbetet med översynen. Förslag på beslut om det utvidgade strandskyddets omfattning har delvis redan skickas ut på remiss till bland annat berörda kommuner och organisationer. I remissen ges tillfälle att lämna synpunkter på förslaget till beslut. Därefter bearbetas inkomna synpunkter och Länsstyrelsen fattar ett beslut. Preliminär tidplan och gruppindelning framgår av Länsstyrelsens webbplats.
www.lansstyrelsen.se/stockholm under flik "djur och natur" /skyddad natur /strandskydd

Landsbygdsutvecklingsområden i strandnära lägen

I och med lagändringen 2009 har kommuner enligt 7 kap. 18 e § miljöbalken möjlighet att i översiktsplanen peka ut landsbygdsutvecklingsområden i strandnära lägen så kallade LIS-områden. Syftet med bestämmelserna är att stimulera den lokala och regionala utvecklingen i områden som har god tillgång på strandområden och där viss byggnation kan ske utan att strandskyddets syften åsidosätts. Behovet av att stimulera en sådan utveckling finns främst i landsbygdsområden som inte är belägna i närheten av stora tätorter. Bestämmelserna får inte tillämpas vid bl.a. kust- och skärgårdsområden i Stockholms län och får tillämpas med viss begränsning vid Mälaren. Vidare är bestämmelsen enbart tillämplig i områden som har liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften i eller i närheten av tätorter.

Länsstyrelsen har tidigare i olika yttranden framhållit att Stockholmsregionen är en expanderande region med närmare 2 miljoner invånare och att det i länet finns ett stort antal fritidshus. Detta sammantaget gör att det finns ett mycket starkt bebyggelsetryck på regionens stränder. Med tanke på de speciella förhållanden som råder i en storstadsregion som Stockholm anser Länsstyrelsen att det endast

Datum
2014-02-21

undantagsvis kan vara tillämpligt med lättnader vad gäller strandskyddet baserade på landsbygdsutveckling.

I informationsbladet "*Landsbygdsutveckling i strandnära lägen vid Mälaren*" har länsstyrelserna runt Mälaren utifrån gällande lagstiftning och förarbeten gjort en tolkning av vad LIS kring Mälaren kan innebära. Informationsbladet finns att ladda ner från länsstyrelsens webbplats.

<http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/publikationer/2010/Pages/landsbygdsutveckling-i-strandnara-lagen-vid-malaren---ett-gemensamt-forhallningssatt-for-lansstyrelserna-runt-malaren.aspx?keyword=lis>

Mellankommunala intressen

Den regionala utvecklingsplanen för Stockholms län – RUFSS 2010

En regionplan ska enligt 7 kap. 6 § PBL vara vägledande för beslut om översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser. Regionplanen ska ange grunddragen för användningen av mark- och vattenområden och riktlinjer för lokalisering av bebyggelse och byggnadsverk, om det har betydelse för regionen. Den ger möjlighet för kommunerna att se sin planering i ett regionalt sammanhang. I en storstadsregion är de regionala förutsättningarna av avgörande betydelse för den kommunala planeringen. Länsstyrelsen har skyldighet att i prövning av kommunala planer granska om mark- och vattenanvändningsfrågor som angår flera kommuner har samordnats på ett lämpligt sätt. Bebyggelsestruktur, grönsstruktur, infrastruktur, teknisk försörjning och även bostadsförsörjning är viktiga regionala planeringsfrågor.

Den regionala utvecklingsplanen för Stockholms län RUFSS 2010, som antogs av Landstingsfullmäktige den 11 maj 2010, utgör även länets regionala utvecklingsprogram (RUP) genom Länsstyrelsens beslut den 30 augusti 2010.

Länsstyrelsen ser den regionala utvecklingsplanens förhållningssätt till markanvändning och lokalisering som ett uttryck för vad som är lämplig samordning av mark- och vattenanvändningsfrågor med mellankommunal räckvidd. RUFSS 2010 ger Länsstyrelsen ett värdefullt stöd i prövning av planärenden.

Bostadsförsörjning

Lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (2000:1383) (2013:866).

Gäller från 1 januari 2014. Utdrag :

2§ Kommunens riktlinjer för bostadsförsörjningen ska minst innehålla följande uppgifter:

1. kommunens mål för bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet,
2. kommunens planerade insatser för att nå uppsatta mål, och
3. hur kommunen har tagit hänsyn till relevanta nationella och regionala mål, planer och program som är av betydelse för bostadsförsörjningen.

Uppgifterna ska särskilt grundas på en analys av den demografiska utvecklingen, av efterfrågan på bostäder, bostadsbehovet för särskilda grupper och marknadsförutsättningar.

Datum
2014-02-21

Befolkningsökningen i länet är kraftig och prognoser visar på en fortsatt kraftig ökning om cirka 35 000 årligen. Den höga befolkningstillväxten har föranlett Landstinget att göra reviderade framskrivningarna för länets befolkning 2030 och 2050. Resultatet visar enligt Demografisk rapport 2013:01 Befolkningsutvecklingen 2012 att år 2030 kommer vi vara mellan 2,4 milj. och 2,6 milj. Detta innebär att det skulle behövas ett årligt tillskott till regionen på 16 000 bostäder fram till 2030 enligt Landstingets rapport "Regional bedömning av behovet av nya bostäder i Stockholmsregionen fram till 2030". I rapporten redovisas för behov av totalt respektive årligt bostadstillskott mellan år 2010 och år 2030 för länets olika kommuner.

Riksdagen har i november 2013 beslutat om ändringar i lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. Den nya lagen gäller från 1 januari 2014. Lagen har inga övergångsbestämmelser utan de riktlinjer för bostadsförsörjningen som antas efter detta datum ska följa den nu gällande lagen. Ändringarna innebär att innehållet i och processen för att ta fram kommunala riktlinjer för bostadsförsörjningen preciseras. Nytt är att kommunerna i riktlinjerna ska redovisa hur hänsyn har tagits till relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för bostadsförsörjningen. Genom detta införs ett regionalt perspektiv i riktlinjerna. Länsstyrelsen och andra regionala organ ska ges möjlighet att yttra sig över kommunens planering av bostadsförsörjningen. Om en kommuns riktlinjer inte innehåller uppgifter om hur hänsyn har tagits till relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för bostadsförsörjningen ges regeringen en möjlighet att förelägga kommun att ta fram nya riktlinjer.

Bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet förs in i plan- och bygglagen (2010:900) som ett sådant allmänt intresse som kommunerna ska främja bland annat vid planläggning. I dessa sammanhang ska kommunens riktlinjer för bostadsförsörjningen vara ett vägledande underlag

Hittills har vissa kommuner angett riktlinjer för bostadsförsörjning i ett separat dokument. Andra kommuner redovisar riktlinjer för bostadsförsörjning i översiktsplanen. Om kommunen väljer att redovisa riktlinjerna i översiktsplanen bör det tydligt framgå i planen att den även utgör riktlinjer enligt kommunernas bostadsförsörjningsansvar.

I Länsstyrelsens årliga sammanställning av Bostadsmarknadsenkäten har merparten av länets 26 kommuner de senaste åren uppgett att det råder bostadsbrist. Riktlinjerna för bostadsförsörjning ska tillgodose alla gruppers behov av bostäder. Kommunerna ansvarar för att bostadsförsörjningen även omfattar äldre, funktionshindrade, studenter, nyanlända och hemlösa. För att uppnå en god utveckling i kommunerna krävs fördjupade diskussioner av invånarnas olika sociala situation. Det är även eftersträvansvärt att redogöra för de grupper som förväntas flytta till kommunerna.

Datum
2014-02-21

Aktuellt kunskapsunderlag:

Demografisk rapport 2013:01 Befolkningsutvecklingen 2012 till år 2030 Se länk:

http://www.tmr.sll.se/Global/Dokument/publ/2013/2013_1_s_befolkningsutvecklingen_2012.pdf

Regional bedömning av behovet av nya bostäder i Stockholmsregionen

fram till 2030 Se länk:

http://www.tmr.sll.se/Global/Dokument/Verksamhet/bostader/Rapporten_Regional_bedomning_av_nya_bostader.pdf

Läget i länet Bostadsmarknaden i Stockholms län 2013 Rapport 2013:14 Se länk:

<http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2013/rappport-2013-14.pdf>

Bostadsmarknadsenkäten, Stockholms län Rapport 2013:7 Se länk:

<http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2013/Rappport-2013-7-Bostadsmarknadsenkaten-Stockholm-2013.pdf>

Länsplanen för regional transportinfrastruktur 2014-2025

Trafikverket och länen har regeringens uppdrag att upprätta långsiktiga planer för statliga insatser i vägar, järnvägar och annan transportinfrastruktur under perioden 2014–2025. Ett förslag till länsplan har redovisats till regeringen i december 2013. Den ekonomiska planeringsramen för Stockholms län har fastställts till 8 442 miljoner kronor. Slutlig ram beslutas av regeringen i samband med fastställande av den nationella planen våren 2014. Därefter fastställs länsplanen.

Länsplanen har sin utgångspunkt i *Stockholmsöverenskommelsen*, Trafikverkets kapacitetsutredning samt *Regional inriktning för transportsystemets utveckling i Stockholms län*, som 2012 togs fram i samarbete mellan regionens regionala planeringsaktörer. Länsplanens inriktning är bostadsförsörjning, kollektivtrafik och cykel.

Stockholms län präglas av ett hårt belastat transportsystem. Länets trafiksystem är mer ansträngt än i någon annan stad eller region i landet och situationen förvärras i och med ökad befolkning. Även om satsningar görs i trafikinfrastruktur i såväl väg som spår kommer trängseln på vägar och järnvägar vara fortsatt hög. De utmaningar vi har idag kommer sannolikt att bestå närmaste åren efter 2025 vilket ställer höga krav på smart samhällsplanering och effektivt nyttjande av infrastrukturen.

I förslaget till länsplan listas de åtgärder som Länsstyrelsen bedömer som mest nödvändiga att genomföra. Huvuddelen, 73 procent, utgörs av satsningar på kollektivtrafik. Utbyggnad och prioritering av kollektivtrafik är en nödvändig förutsättning för ökat bostadsbyggande och regionens utveckling. Samtidigt behöver arbetsplatser etableras i attraktiva och kollektivtrafiknära lägen. Att bibehålla en hög kollektivtrafikandel är nödvändigt för att hantera de trängselutmaningar länet står inför.

Datum
2014-02-21

Länsplanen lyfter även fram investeringar i cykelinfrastruktur samt reinvesteringar och effektiviseringar av befintlig infrastruktur. Transportsystemet bör konsekvent utformas för att stödja hållbara transporter med hänsyn till både miljöns villkor och människors livschanser och hälsa.

Länsplan för regional transportinfrastruktur i Stockholms län 2014-2025 finns att ladda ner från Länsstyrelsens webbplats <http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/samhallsplanering-och-kulturmiljo/infrastruktur-och-it/vagar-och-jarnvagar/infrastrplan/Pages/atgardsplanering-2014-2025.aspx>

Kollektivtrafik – infartsparkeringar och bytespunkter.

I den satsning på minskad bilanvändning och ökat kollektivtrafikåkande som erfordras för att uppnå ett mer långsiktigt hållbart samhälle utgör behovet av infartsparkeringar och bytespunkter ett viktigt inslag. I samarbete med länets kommuner investerar landstinget årligen i nya infartsparkeringsplatser. I vissa fall samordnas anläggningen med andra åtgärder. Det är angeläget att behovet av infartsparkering tillgodoses vid planering av kommunens tätorter och att markreservationer för infartsparkeringar görs i anslutning till för kollektivtrafiken strategiska lägen. Vid kollektivtrafikknutpunkter bör även utrymme till väderskyddade och säkra cykelparkeringar tillgodoses. Idag råder stor brist på cykelparkeringar i anslutning till kollektivtrafik. För ökat kollektivtrafikresande krävs också en aktiv bebyggelse-lokalisering som dels understödjer befintligt kollektivtrafikutbud, dels skapar resandeunderlag som ger förutsättningar för ny attraktiv kollektivtrafik. I arbetet med detta är det särskilt viktigt att beakta befintliga och planerade strukturer i grannkommunerna.

Regionala cykelstråk

Cykeln som färdmedel har på senare år blivit allt mer populär och det finns idag en samsyn bland länets aktörer och intressenter om att resor med cykel ska öka. En regional cykelplan som pekar ut stråk för arbetspendling med cykel har nyligen lanserats, och flera kommuner har tagit fram kommunala cykelplaner. Det finns stor potential att öka andelen cyklister i Stockholms län. Två tredjedelar av de som bor och arbetar i länet har 14 km eller kortare till arbetet och skulle kunna cykla till och från sin arbetsplats eller en del av vägen. En förutsättning för ökat cyklande är att villkoren för cykling förbättras genom utbyggnader av cykelinfrastrukturen. Den regionala cykelplanen pekar ut viktiga stråk för arbetspendling med cykel och ger vägledning vad gäller frågor kring cykelinfrastrukturens utformning och standard. Mellankommunal samordning och samverkan är särskilt viktig för att skapa en väl fungerande sammanhållen infrastruktur för cykel i regionen. Det är viktigt att kommunerna lyfter fram cykel i översiktsplanerna och beskriver såväl det kommunala cykelvägnätet som det regionala, och kopplingarna där emellan. Service kopplat till cykelinfrastruktur såsom cykelparkering och pumpstationer bör också märkas ut. Cykelparkering i anslutning till kollektivtrafik och annan samhällsservice är särskilt viktig.

Datum
2014-02-21

Utöver utbyggd cykelinfrastruktur krävs omfattande satsningar på attraktiva stadsmiljöer där cykeln kan bli ett naturligt inslag. Det kan exempelvis handla om hastighetsrestriktioner i tätort och parkeringspolicys.

Regional cykelplan för Stockholms län finns att ladda ner på Trafikverkets hemsida
<http://www.trafikverket.se/regionalcykelplanstockholm/>

Hälsa, säkerhet och riskfrågor 2 kap. 5 §, 3 kap. 4 § PBL

2 kap. 5 § Vid planläggning och tillståndsprövning enligt PBL ska bebyggelse utformas och placeras på så att den är lämplig med hänsyn till människors hälsa och säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning och erosion.

3 kap. 4 § Kommunen ska i översiktsplanen redovisa sin bedömning av hur skyldigheten att enligt 2 kap. ta hänsyn till allmänna intressen vid beslut om användningen av mark- och vattenområden kommer att tillgodoses. I redovisningen ska riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken anges särskilt.

Stockholms län är en expansiv region med två miljoner invånare på en relativt begränsad yta och med en omfattande infrastruktur. Detta ger i många fall en komplex planeringssituation med en ökad risk för miljöstörningar och säkerhetsrisker. Genom att ta upp och hantera miljö- och riskfrågor i översiktsplanen ges möjlighet att uppmärksamma dessa frågor tidigt i efterföljande planeringsprocesser.

Buller

Följande riktvärden för trafikbuller bör normalt inte överskridas vid nybyggnation av bostadsbebyggelse eller vid nybyggnation eller väsentlig ombyggnad av trafikinfrastruktur:

- 30 dB(A) ekvivalentnivå inomhus
- 45 dB(A) maximalnivå inomhus nattetid
- 55 dB(A) ekvivalentnivå utomhus (vid fasad)
- 70 dB(A) maximalnivå vid uteplats i anslutning till bostad

Vid åtgärd i järnväg eller annan spåraneläggning avser riktvärdet för buller utomhus 55 dB(A) ekvivalentnivå vid uteplats och 60 dB(A) ekvivalentnivå i bostadsområdet i övrigt
(Ur prop 1996/97:53)

Boverket har på regeringens uppdrag tagit fram ett fördjupat underlag för tillämpningen av riktvärdena för buller från väg- och järnvägstrafik – Boverkets allmänna råd 2008:1 *Buller i planeringen. Planera för bostäder i områden utsatta för buller från väg- och spårtrafik*. De allmänna råden ger vägledande riktlinjer om vilka faktorer som ska beaktas och hur olika intressen ska vägas mot varandra i samband med planering för kompletterande bebyggelse för bostadsändamål i städernas centrala delar. Rapporten finns på webbplatsen www.boverket.se.

I samband med Boverkets uppdrag färdigställde Länsstyrelsen i Stockholm en bullerpolicy *Trafikbuller i bostadsplanering. En vägledning för detaljplanlägg-*

Datum
2014-02-21

ning med hänsyn till trafikbuller (Rapport 2007:23). Rapporten finns på Länsstyrelsens webbplats, www.lansstyrelsen.se/stockholm Vägledningen syftar till att ge stöd i den fysiska planeringen av bostäder i bullerutsatta lägen i Stockholms län.

Länsstyrelsen vill framhålla en så god ljudmiljö som möjligt alltid ska eftersträvas och vid nyexploatering eller förtätning och de riktvärden för trafikbuller riksdagen antagit ska tillämpas. I Stockholms län är dock trafikbuller en av de vanligaste förekommande miljöstörningarna som ska beaktas vid framför allt planering för bostäder. Stockholmsregionen är attraktiv för många att bo i vilket skapar ett stort behov av bostäder. För att skapa dessa bostäder är man i vissa fall hänvisad till lägen som ur bullersynpunkt kräver åtgärder för att bli lämpliga som boendemiljöer. Avstegsfall från riktvärdena kan därför behöva tillämpas i lägen i länet där det inte bedömts vara möjligt att klara utomhusriktvärdena, men av andra skäl är lämpligt att bygga bostäder.

Boverket anger i sina Allmänna råd 2008:1 "Buller i planeringen", att avsteg från riktvärdena kan vara motiverat i centrala delar av städer och större tätorter med bebyggelse av stadskaraktär, där möjligheterna att finna alternativa lägen för nya bostäder är begränsade. Avvägningar bör även kunna göras vid befintlig eller ny tät bebyggelse längs kollektivtrafikstråk i större städer.

Av Länsstyrelsens skrift "*Trafikbuller i bostadsplanering*" framgår att avsteg från riktvärdena endast kan godtas i centrala lägen samt i lägen med god kollektivtrafik. Det synsätt som presenteras i vägledningen tillämpas av Länsstyrelsen i samråd och granskning av fysiska planer. Länsstyrelsen anser att det är bra om kommunerna i sina översiktsplaner eller i till översiktsplanen knutet planeringsunderlag avgränsar i vilka områden avstegsfall från riktvärdena kan vara tillämpligt. Länsstyrelsen anser att förhållningssättet som redovisas i ovan nämnda rapporter bör vara utgångspunkt för när avstegsfallet kan tillämpas. Det bör även framhållas att olika lösningar för att klara riktvärdena alltid behöver utredas och redovisas i detaljplanearbetet.

Vid planering av bebyggelse i bullerutsatta lägen är även Länsstyrelsens rapporter "*Trafikbuller och planering I*" (2000), "*Trafikbuller och planering II*" (2004), "*Trafikbuller och planering III*" (2006) och "*Trafikbuller och planering IV*" (2012) tillämpbara som vägledning.

Klimatförändringar – risker för översvämning och erosion

Klimatets förändringar berör samhällets alla sektorer och det är få verksamheter som kommer att förbli helt opåverkade. En medveten långsiktig planering innebär en rad åtgärder för att anpassa samhället till de klimatförändringar som märks redan idag och de som väntar i framtiden.

Länsstyrelsen har sedan 2009 regeringens uppdrag och en samordnande roll för klimatpassningsarbetet i länet. Det innebär bland annat att stödja kommuner och andra aktörer. Länsstyrelsen har låtit SMHI ta fram en "*Regional klimatsamman-*

Datum
2014-02-21

ställning för Stockholms län” – rapport SMHI Nr 2010-78”, vilken finns tillgänglig på Länsstyrelsens webbplats.

Länsstyrelsen anser att ny bebyggelse behöver lokaliseras, placeras och utformas så att den är lämplig med hänsyn till kommande klimatförändringar med avseende på risken för översvämning. Den bebyggelsestruktur som vi planerar för idag kommer att finnas under längre tid än enskilda byggnader. Hur mycket den globala havsnivån förändras på lång sikt rymmer stora osäkerheter. Av denna anledning behöver försiktighetsprincipen tillämpas när ny bebyggelse planeras.

Nuvarande forskning innebär en höjning av den globala havsnivån med 1 meter som en rimlig övre gräns under tidsperioden 1990–2100. Därefter kommer havet med stor sannolikhet fortsätta att stiga. I Stockholms län kompenseras den globala havsnivåhöjningen delvis av landhöjning. Länsstyrelsen anser att ny bebyggelse och samhällsfunktioner av betydande vikt längs länets Östersjökust behöver placeras ovanför nivån 2,9–3,0 meter beroende av kustområde i länet, räknat i höjdsystem RH2000. Om ny bebyggelse placeras under denna nivå behöver kommunen visa att exploateringen inte blir olämplig. Bedömningsgrunderna för rekommendationerna utgår från SMHI:s regionala klimatsammanställning för Stockholms län från år 2011. Länsstyrelsen frångår härmed de generella nivåer som anges i RUFSS 2010, vilka Länsstyrelsen tidigare hänvisat till.

Det är bra att i översiktsplanen utveckla riktlinjer hur bebyggelseplaneringen ska beakta förväntade höjda vattennivåer. Ny sammanhållen bebyggelse bör lokaliseras, placeras och utformas på ett sätt som innebär att samhällsstrukturen är hållbar över tid. Det är angeläget att samhällsviktiga funktioner inte lokaliseras till områden där det finns viss risk för översvämning i dagsläget eller i framtiden. Vid avsteg från riktlinjerna på grund av lokala förhållanden och om det blir aktuellt att använda översvämningshotad mark till annat än vad som rekommenderas behöver det tas fram riskanalyser för den aktuella platsen och åtgärder ska vidtas så att konsekvenserna av höga vattennivåer minimeras.

Länsstyrelsen har tagit fram ett faktablad *”Rekommendationer för lägsta grundläggningnivå längs Östersjökusten i Stockholms län”*. Faktabladet har skickats ut på remiss till länets kustkommuner.

I RUFSS 2010 anges Mälarens (RH00) 100-års-nivå till +1,3 m (RH00) (risken att detta sker de närmaste 100 åren är 63 %) och dimensionerade nivå till + 2,3 m (risken att detta sker de närmaste 100 åren är 1 %). Vidare framhålls att Mälarens normalvattenstånd påverkas av havets nivå. Om Saltsjön stiger med 0,5 m efter hänsyn tagits till landhöjning kan det betyda att Mälarens normalvattennivå måste höjas successivt för att behålla en viss säkerhetsmarginal mot saltvatteninträngning.

Datum
2014-02-21

Aktuellt planeringsunderlag: *Klimatanpassning i fysisk planering – Vägledning från länsstyrelserna*. Publiceringsår 2012. Finns att ladda ner från länsstyrelsen i Skåne läns webbplats:

<http://www.lansstyrelsen.se/skane/Sv/publikationer/Pages/default.aspx?year=&catSub=&doctype=1&freeText=Klimatanpassning%20i%20fysisk%20planering%20&numItems=>

Risker

Utifrån lagstiftningens krav ska olycksrisker och andra säkerhetsaspekter beaktas i planprocessen i den utsträckning som krävs. Det är kommunen som är ansvarig för att tillfredsställande riskhänsyn tas i fysisk planering. Nedan följer några exempel på olika risker i länet: Petrokemiska anläggningar, Farliga kemikalier Företag som omfattas av Sevesolagstiftningen, Transporter av farligt gods Komplexa byggnadsverk, Servicetunnlar, Tunnelbanenätet, Flygplatser Sjöfart. På Länsstyrelsen webbplats finns mer information om de olika riskerna. <http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/manniska-och-samhalle/krisberedskap/risker-i-lanet/Pages/default.aspx>

Förorenade områden

I många fall medför föroreningar i mark, byggnader, vatten och sediment risk för oönskade effekter på hälsa och/eller miljö. Ändrad markanvändning kan göra att exponering och spridning av förorening ändras, vilket i sin tur gör att riskerna ökar. För att eliminera dessa risker behöver undersökning och eventuella efterbehandlingsåtgärder genomföras. Vägledningar för hur detta bör genomföras finns på Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

För länet pågår med hjälp av statliga medel ett omfattande inventeringsarbete av förmodat förorenade områden. Identifiering har gjorts i alla länets kommuner och uppgifterna finns hos respektive kommun. Det är önskvärt att dessa data tillgängliggörs för planarbete, t ex i form av kartsikt. Utdrag ur Länsstyrelsens samlade databas för eventuellt förorenade områden visar att det i dagsläget finns ett mycket stort antal sådana områden i länet.

Fördjupande branschinventeringar pågår, och färdiginventerade branscher finns redovisade i rapportform på Länsstyrelsens webbplats. Detta arbete görs i första hand för att kunna prioritera vilka områden som behöver undersökas vidare för att kunna bedöma behovet av efterbehandling.

Länsstyrelsen tar varje år fram ett regionalt program för efterbehandling av förorenade områden. Programmet tas fram i samråd med länets kommuner och lämnas till Naturvårdsverket den 31 oktober. I det regionala programmet redovisas läget i länet, bakgrund, mål, strategi och organisation. I programmet redovisas också vad som har gjorts under året, hur arbetet prioriteras och vad som planeras att göras nästa år och framöver. Länsstyrelsen har tidigare skickat ut ett faktablad angående *Sanering av förorenad mark en förutsättning för god miljö* –

Datum
2014-02-21

faktablad 2003:07. Både faktablad och aktuellt regionalt program finns på Länsstyrelsens webbplats.

Det är viktigt att kommunerna i sitt planarbete kontakter och samarbetar/samråder med miljökontoret som har kunskap om förorenade områden och i de flesta fall är tillsynsmyndighet. Kommunernas miljökontor har en förteckning över fastigheter som är eller kan vara förorenade bland annat på grund av den verksamhet som tidigare legat på platsen. Länsstyrelsen gör årligen ett utdrag ur Länsstyrelsens databas (ebh-stödet) och skickar till respektive miljökontor. "Regionalt program för efterbehandling av förorenade områden 2012-2014 i Stockholms län" (Rapport 2011:30) finns att ladda ner från Länsstyrelsens webbplats.

På Länsstyrelsens webbplats Förorenade områden/ Aktuellt/Regionalt program för förorenade områden finns också Uppdatering inför 2014 (avsnitt Förorenade områden i länet och prioriteringslista)

Transporter av farligt gods

Länsstyrelsen i Stockholms län har i samråd med berörda myndigheter antagit rekommendationer för transport av farligt gods på vägar inom Stockholms län. Dessa rekommendationer är avsedda för alla transporter av farligt gods enligt Myndighetens för samhällsskydd och beredskap föreskrifter om transport av farligt gods på väg och i terräng (ADR-S). För transport av petroleumprodukter ska kortast möjliga väg från rekommenderad väg till förbrukare användas.

Innanför tullarna i Stockholms stad råder förbud mot genomfartstransporter av farligt gods liksom förbud mot tanktransporter av giftiga kondenserade gaser, gasol och bensin. Vissa genomfartsleder är undantagna.

Primärt och sekundärt vägnät

Det rekommenderade vägnätet för transport av farligt gods är uppdelat på följande sätt:

- Det primära vägnätet bildar stommen i det rekommenderade vägnätet och används för genomfartstrafik. Det går ofta stora mängder och olika typer av farligt gods på dessa vägar.
- Det sekundära vägnätet är främst avsett för lokala transporter från det primära vägnätet och leverantör eller mottagare av farlig verksamhet. Det sekundära vägnätet bör inte användas för genomfartstrafik.

Länsstyrelsen utfärdar varje år en sammanställning över vägar i Stockholms län, vilken finns på länsstyrelsens webbplats.

<http://projektwebbar.ab.lst.se/upload/dokument/publikationer/F/01FS%202011/W-00220331.pdf>

Överdäckningar

Idag pågår och planeras för flera projekt i Stockholms län där trafikleder byggs över, så kallade överdäckningar, i syfte att skapa ny mark att bebygga eller få bort barriärer i samhället. Projekt med överdäckning innehåller

Datum
2014-02-21

ofta flera komplexa frågeställningar. Leder som önskas överäckas kan vara järnvägar eller vägar av riksintresse eller regionalt viktiga vägar. De kan även utgöra primära eller sekundära transportleder för farligt gods. Generellt bör framhållas att risk- och säkerhetsaspekter måste beaktas särskilt i planeringen. Detta gäller speciellt om bebyggelse avses placeras ovanpå överäckningen. Länsstyrelsens erfarenheter är att överäckningar med bebyggelse fordrar såväl tekniskt komplicerade som ekonomiskt kostbara lösningar. Det kan även bli aktuellt med restriktioner för vissa transporter av farligt gods i vägtunnlar under en överäckning. Då är det viktigt att även beakta behovet av alternativa vägar för dessa transporter.

Länsstyrelsen har under 2012 tagit fram en rapport om överäckningar, *"Överäckningar – en kunskapsöversikt"* (2012:22). Rapporten är en sammanställning av aktuellt kunskap kring överäckningar och kan fungera som hjälp i det fortsatta arbetet.
<http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2012/rapport-2012-22.pdf>

Länsstyrelsen har givit ut ett antal rapporter m.m. på temat risker. De flesta av trycksakerna kan du läsa i sin helhet i Pdf-format. Trycksakerna kan också beställas via e-post, se kontaktrutan.

[Faktablad 2006](#)

Riskhantering i detaljplaneprocessen - Riskpolicy för markanvändning intill transportleder för farligt gods

[Rapport 2003:15](#)

Riskanalyser i detaljplaneprocessen - vem, vad, när & hur?

[Faktablad nr 2003:4](#)

Riktlinjer för riskanalyser som beslutsunderlag

[Rapport 2001:17](#)

Olycksrisker i Stockholms län - en inventering av riskbilden

[Rapport 2000:01](#)

Riskhänsyn vid ny bebyggelse intill vägar och järnvägar med transporter av farligt gods samt bensinstationer

Lagen om skydd mot olyckor

Enligt lagen om skydd mot olyckor (SFS 2003:778) ska verksamheter, som vid en eventuell olycka kan orsaka allvarliga skador på människor eller miljön, klassas som s.k. farlig verksamhet. Länsstyrelsen ansvarar för klassningen men kommunen ansvarar för tillsynen och behöver ta hänsyn till verksamheten som riskkälla i den fysiska planeringen.

Hösten 2006 tog Länsstyrelserna i Stockholms, Västra Götalands och Skåne län fram ett gemensamt faktablad, *Riskhantering i detaljplaneprocessen*, som beskriver hur riskhänsyn bör hanteras i den fysiska planeringen, avseende skyddsavstånd och riskbedömningar. Se webbplatsen www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/publikationer/2006/Pages/riskhantering-i-detaljplaneprocessen.aspx?keyword=riskhantering

Datum
2014-02-21

Inom Länsstyrelsen pågår för närvarande arbete med att se över rekommendationerna i rapporten *Riskhänsyn vid ny bebyggelse intill vägar och järnvägar med transporter av farligt gods samt bensinstationer 2001:1*.

Lagen om skyldighet att tillhandahålla förnybara drivmedel (2005:1248), som t.ex. biogas och E85, medför att det ska förutsättas att drivmedelsstationer kan hantera alla typer av drivmedel. Olika typer av drivmedel ställer olika krav på riskhänsyn. Länsstyrelsen anser därför att det är bra om kommunen tar fram ett underlag som visar vilka bensinstationer som eventuellt kan anses olämpliga för vissa typer av drivmedel. Framför allt med avseende på bensinstationens lokalisering i förhållande till närliggande bebyggelse, men också på grund av de nya transporter som bensinstationen skulle komma att generera.

Kommunala energiplaner

Enligt lagen (1977:439) om kommunal energiplanering ska kommunen i sin planering främja hushållningen med energi samt verka för en säker och tillräcklig energitillförsel. Varje kommun ska ha en aktuell plan för tillförsel, distribution och användning av energi i kommunen. I en sådan plan skall det finnas en analys av vilken inverkan den i planen upptagna verksamheten har på miljön hälsan och hushållningen med mark och vatten och andra resurser.

Energifrågorna är högst aktuella i dagens samhälle. Omställningen till ett hållbart energisystem kräver en väl genomtänkt planering och kopplingen mellan energianvändningen och klimatproblematiken gör området än mer aktuellt på såväl internationell som nationell, regional och kommunal nivå.

Energiplanen ska tas fram enligt lagstiftningen ovan och för att kunna hålla energiplanen aktuell krävs uppföljning och revidering. Det är viktigt att energiplanen hålls aktuell genom kontinuerlig uppföljning och för att energiarbetet ska kunna utvecklas vidare. Länsstyrelsen ser gärna att kommunerna aktivt arbetar för att ajourhålla sina energiplaner så att de fyller avsedd funktion. Många kommuner behandlar strategiska energifrågor och klimatstrategier i sin översiktsplan. Energiplanen utgör då ett värdefullt planeringsunderlag till översiktsplanen. Övergripande förhållningssätt eller riktlinjer i energiplanen som har betydelse för planering och tillståndsprövning kan med fördel lyftas in i översiktsplanen.